

Kinder Torah

Parashas Mishpatim

בס"ד

Only the Truth

The Mesillas Yesharim refers to *sheker* (lying) as a widespread and evil sickness. Some people are professional liars. They go around deliberately spreading false stories to boost their egos and feel important. They belong to a group of people called *shakranim* (liars) who cannot receive the *Shechina* (Divine Presence). Other people do not make up false stories. However, when they tell about events, exaggerations and lies are mixed in with the truth. Therefore, it is impossible to believe what they say. Even if they tell the truth, they will not be believed. Still others do not lie habitually; however, they will occasionally mix non-truths into a story to make it funny or interesting. They have no bad intentions and do not realize that they are doing wrong.

Against all of these, the Torah warns, "Distance yourself from a false word" (Shemos 23:7). The Torah does not write, "guard yourself" as it does with many other sins. Rather it says, "distance yourself". We must flee far, far away from falsehood. It stands in direct opposition to Hashem. "The signature of The Holy One Blessed Be He is truth" (Gemora Shabbos 55a). This is how Hashem chose to identify Himself. Therefore *sheker*, it's opposite, is an abomination.

Kinderlach . . .

Sometimes it is so tempting to lie. "If I spruce up the story with a few exaggerated details it will be much more interesting and funny." Correct, but it will be a lie. "If I lie about breaking the glass, I will not be punished." Correct, but you will suffer far worse consequences. "If I lie and say that I came on time today, I will receive a prize." Is it worth it? Do you really deserve that prize? Kinderlach, the Mesillas Yesharim tells us how terrible lies really are. Stay far, far away from them.

What You Eat

Quarreling is a terrible thing. If matters are not settled peacefully, they can lead to violence. If one man injures another, he must pay for many things, including medical bills. The details are dealt with in

this week's parasha (Shemos 21:19). The Avi Ezer uses this subject as a springboard for a fascinating insight. He differentiates between external injuries and internal illnesses. One of the causes of internal diseases is overeating. A verse in Mishle (21:23) also speaks about this, "One who guards his mouth and tongue, guards his soul from troubles." The Eben Ezra explains that guarding the mouth refers to food, and the tongue refers to speech.

The Pele Yoatz relates that we must eat for the sake of our souls. Excess eating only strengthens the Yetzer Hora. It also is a waste of food, time, and a health hazard. To eat properly, one must eat only when hungry. Do not eat until full, rather slightly less.

Your selection of foods should not be based solely upon taste, rather choose foods that will strengthen your body. The Raavad relates that one who stops eating while the food still tastes good receives a *kapora* (atonement) for his sins.

Kinderlach . . .

Good eating habits are so important. They are the basis of good health. It is much more difficult to serve Hashem if you are sick. Eating itself is a way to serve Hashem. Now is the time to develop good eating habits. Eat what is good for you, and eat the right amounts. Eat for the good of your body and soul.

Be Sensitive to Others

"You shall not cause pain to any widow or orphan" (Shemos 22:21). Rashi adds that we are not allowed to cause pain to anyone. However, the Torah gives the most common examples, because they are weak, and as a result, they are often hurt. Rav Yerucham Levovitz quotes the Mechilta, which cites a case that illustrates this point. Rebbe Yishmael and Rebbe Shimon were being taken away to be executed. Rebbe Shimon said to Rebbe Yishmael, "I have searched my heart, and I do not know why I am being killed." Rebbe Yishmael asked him, "Did you ever make someone who came to you for a din Torah or a *shayla* (halachic question) wait while you finished your drink, tied your shoe, or put on your tallis? The Torah states, 'if you will cause him any pain' (Shemos 22:22) – not only

major suffering, but even a small amount of discomfort." Rebbe Shimon answered, "You have given me comfort, Rebbe."

"The depth of judgment is very frightening!" says Rav Yerucham. If causing such a small amount of discomfort can bring such a severe punishment, how much more so will bringing about major suffering lead to retribution. This shows us how much a person has to be careful with all of his words and actions, all of the time, to never cause anyone any discomfort, pain, or suffering.

This point is vividly illustrated in an earlier mitzvah in the parasha. "If a man shall steal an ox, a sheep, or a goat, and slaughter or sell it, he shall pay five cattle in place of the ox, and four sheep in place of the sheep" (Shemos 21:37). Why is there a difference in payment? If the payment is four, let them both pay four. If it is five, they should pay five. What is the reason for the discrepancy? Rashi explains that Hashem was concerned about the thief's honor. An ox walks on its own legs. When the thief stole it, he did not have to humiliate himself by carrying it on his shoulders. Therefore, he pays the full penalty – five times the value of the ox. The sheep, however, is different. The thief carried the sheep on his shoulders when he stole it, thereby embarrassing himself. Therefore, it is sufficient for him to pay only four times the value of the sheep. See how much the Torah is concerned about the honor of others! We are coming to punish a thief, who stole a sheep and killed him – a despicable crime. Yet, we still must be concerned for this man's honor. How much more so should we be careful not to cause any pain or suffering to our fellow man.

Kinderlach . . .

Think about other people, and what causes them pain or distress. Do they like to be spoken to softly? If so, do not raise your voice. Do they like the windows closed? Then do not open them. Do they like their privacy? Do not disturb them. Do they like a lot of attention? Do not ignore them. Are they hungry when they come home? Do not make them wait for their food. Do you daven slower than they do? Do not stand behind them when praying. Try to fulfill all of their needs – physical, emotional, and spiritual. Do not cause them any pain or discomfort. That is what sensitivity is all about.

והגדת לבנך

פרשת משפטים

רק אמת

ה"מסילת ישרים" מתייחס לשקר כאל מחלה רעה ונפוצה. ישנם אנשים שהם שקרנים מקצועיים. הם מפיצים ספורים בדויים רק כדי להרגיש חשובים. הם שייכים לקבוצה שנקראת כת שקרנים שאינה מקבלת את פני השכינה. יש אנשים שלא ממצאים ספורים, אולם כשהם מתארים מאורעות שונים, הם מוסיפים לדברי האמת הגזמות ושקרים. משום כך, אי אפשר להאמין למה שהם אומרים. גם אם יגידו אמת, לא יאמינו להם. ויש אחרים, שלא משקרים כל הזמן, אולם, מדי פעם יכניסו דברים שאינם אמיתיים לתוך סיפוריהם כדי לעשותם מעניינים או מצחיקים. אין להם כוונות רעות והם גם לא מבינים שהם עושים משהו לא טוב. כנגד כל הדברים הללו מזהירה התורה, "מדבר שקר תרחק" (שמות כ"ג, ז'). התורה לא אומרת "השמר" כפי שהיא אומרת לגבי חטאים אחרים, אלא -- "תרחק". עלינו לברוח רחוק רחוק מכל דבר שאינו אמת. זהו ההפך הגמור מה'. "חונתמו של הקב"ה אמת" (מסכת שבת, נ"ה ע"א). כך בחר השם לזהות את עצמו. משום כך, שקר -- הפך האמת, הינו תועבה.

ילדים יקרים ...

לפעמים כל כך מפתה לשקר. "אם אוסיף לסיפור קצת הגזמות הוא יהיה הרבה יותר מענין ומבדר". נכון, אבל זה יהיה שקר. "אם אשקר לגבי שבירת הכוס, לא יענישו אותי". נכון, אבל תצטרך לשאת בתוצאות מרחיקות לכת הרבה יותר. "אם אשקר ואומר שהגעתי בזמן היום, אקבל פרס". האם זה שווה? האם באמת מגיע לך הפרס? ילדים יקרים, ה"מסילת ישרים" אומר לנו ששקר הוא דבר ממש נורא. התרחקו ממנו מאד מאד.

מה אוכלים היום?

לריב, זה דבר נורא. הדברים עלולים להדרדר עד כדי אלימות. אם אדם פוצע את חברו, עליו לשלם על דברים רבים, בנוסף להוצאות הרפואיות. ה"אביעזרי" זצ"ל משתמש בענין זה כקשר קפיצה לנושא נוסף. הוא מבדיל בין פגיעות חיצוניות למחלות פנימיות. אחת הסיבות למחלות פנימיות הינה אכילת יתר. יש גם פסוק במשלי (כ"א, כ"ג) המדבר על ענין זה, "שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו". האבן עזרא זצ"ל מסביר ששמירת הפה מתייחסת לענין המזון, ושמירת הלשון -- לדיבור.

הפלא יועץ מסביר שעלינו לאכול למען נפשנו. אכילת יתר רק מחזקת את היצר הרע. זהו גם בזבז. בזבז אוכל, בזבז זמן וגם סכנה בריאותית. כדי לאכול כמו שצריך, יש לאכול רק כשרעבים, לא לאכול עד ששבעים לגמרי, אלא קצת פחות מזה. אין לבסס את בחירת המזון רק על טעמו, אלא יש לבחור בסוגי מאכלים שיחזקו את גופנו. הראב"ד זצ"ל אומר שמי שמפסיק לאכול כשהאוכל עדיין ערב לו, מקבל כפרה על חטאיו.

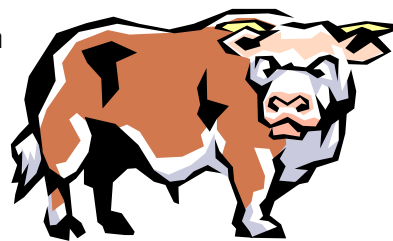
ילדים יקרים ...

הרגלי אכילה נכונים, חשובים עד מאד. זהו הבסיס לבריאות טובה. הרבה יותר קשה לעבוד את ה' כשחולים. האכילה עצמה הינה דרך לעבוד את ה'. עכשיו הזמן לפתח הרגלי אכילה נכונים. אכלו מה שבריא, ובכמות הנכונה. אכלו לטובת גופכם ונפשכם.

הגישות לאחרים

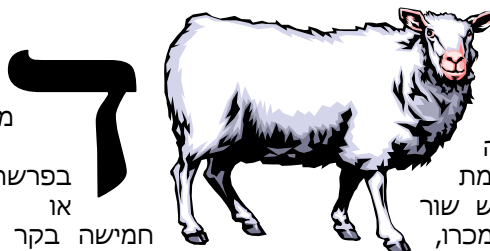
"כל אלמנה ויתום לא תענון" (שמות כ"ב, כ"א). רש"י מוסיף שאינו רשאים לגרום כאב לשום אדם. אך התורה ציינה דווקא את החלשים שבחברה, שבשל חולשתם פוגעים בהם לעתים קרובות יותר מבאחרים. הרב ירוחם לבוביץ זצ"ל מצטט את המכילתא, שמביאה מקרה שממחיש ענין זה. המכילתא מספרת שכאשר הוציאו את ר' ישמעאל ור' שמעון כדי להרגם, "אמר לו רבי שמעון לרבי ישמעאל: 'רבי, לבי יוצא, שאיני יודע על מה אני נהרג'. אמר לו רבי ישמעאל לרבי שמעון: 'מימי בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועיכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוטף טליתך? אמרה תורה "אם ענה תענה" -- אחד עינוי מרובה ואחד עינוי מעט'. אמר לו: 'ניחמתני, רבי.'"

"עומק הדין -- מה נורא הוא!" אומר ר' ירוחם. אם גרימת מידה מועטה כל כך של עינוי יכולה להביא לידי עונש כה חמור, על אחת כמה וכמה שעינוי קשה יותר יוביל לעונש קשה. רואים מכאן עד כמה חייב אדם להיזהר ומעשיו, עת, לגרום

ה

בכל דבריו
בכל שלא

ז

למישהו
צער, כאב
או סבל.

ענין זה בצורה ברורה במצווה קודמת "כי יגנוב איש שור וטבחו או מכרו, תחת השור וארבע ל"ז). מדוע יש הבדל בקנסות על גניבה? אם הקנס צריך להיות פי ארבעה, על שניהם לשלם פי ארבעה. אם חמישה -- חמישה. מהו שורש ההבדל? רש"י מסביר שה' חס על כבוד הגנב. שור הולך על רגליו, וכאשר הגנב גנב אותו, הוא לא היה צריך לבזות עצמו ולשאתו על כתפיו. לפיכך הוא משלם את מלוא הקנס -- חמישה פעמים שווי השור. שונים הדברים בכבש ובעז. אם גנב מישהו אחד מהם, הוא היה חייב לשאתו על כתפיו, והיה בזה משום בזיון. משום כך, די אם היה רק ארבעה פעמים שווי הכבש או העז. ראו עד כמה חסה התורה על כבודם של בני אדם! אנו באים להעניש גנב, שגנב שה ושחט אותו -- עבירה מבישה. ובכל זאת, עלינו לחוס על כבודו של גנב זה. על אחת כמה וכמה שעלינו לדאוג שלא לגרום כאב או סבל לרעינו.

ילדים יקרים ...

חשוב על אנשים אחרים -- ועל מה שגורם להם כאב או צער. אולי הם אוהבים שידברו אליהם רכות? אם כן, אל תרימו את קולכם לידם. האם הם מעדיפים שהחלונות יהיו סגורים? אם כן, אל תפתחו אותם. האם הם שומרים על פרטיותם? אם כן, אל תפריעו להם. האם הם רוצים בתשומת לב? אל תתעלמו מהם. האם הם רעבים כאשר הם מגיעים לביתה? אל תתנו להם להמתין לארוחה. האם הם מתפללים יותר לבית מכם? אל תעמדו מאחוריהם בזמן התפילה. נסו למלא את כל צרכיהם -- הגופניים, הרגשיים והרוחניים. אל תגרמו להם שום כאב או צער. רגישות היא מילת המפתח.